

www.mesutkoc.com

Bilimsel Araştırma ve Etik

■ Araştırmada Veriler ve Veri Toplama

Kaynak: İstatistiksel Araştırma Yöntemleri, Prof. Dr. İ. Esen Yıldırım, Seçkin Yayıncılık.
Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Prof. Dr. İsmet Daşdemir, Nobel.
Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler, Prof. Dr. Ali Balcı, Pegem.

Araştırmada Veri

Veri Toplama

Bilimsel araştırmalar, belirli amaçlar doğrultusunda gerçek ve düşünsel varlıklar üzerinden elde edilen bilgilere ve verilere dayalı olarak yürütölmektedir. Kurulan varsayımlar bu veriler yardımıyla test edilmektedir. Veriler araştırmanın yürütöldüğü temel dayanaklardır. O nedenle veri toplamaya başlamadan hangi amaçla, ne tür verilerin, hangi veri kaynaklarından, ne zaman, nasıl veya hangi tekniklerle ve kimler tarafından toplanacağı belirlenmelidir.

Veri Türleri

Araştırma probleminin çözümlüne hizmet eden, çeşitli veri kaynaklarından sağlanan ve üzerinde işlem yapılabilen her türlü bilgiye, ölçüm ve değere **veri** denir. Veriler araştırma için ham bilgilerdir. Bunların işlenip değeriendirilmesi durumunda anlamlı olur ve faydalı hale gelir.

Bir araştırmada kullanılacak veri için mümkün iki biçim vardır. Sayılar ve kelimeler. Geleneksel olarak veri denildiğinde, nicel yapıda sayılardan oluşan bir rakam kümesi akla gelir. Günümüzde kalitatif araştırmalara atfedilen değeri ve önem sonucunda, kelimeler, ifadeler ve diğer anlatım biçimleri de veri tanımı kapsamında değeriendirilmektedir.

Bilimsel araştırmalarda kullanılan verileri, **nicel-nitel**, **olgusal-yargısal** ve **birincil-ikincil kaynak** veri şeklinde sınıflandırıldığı görölmektedir.

Araştırmada Veri

Nicel veriler: Nesne ve olayların özelliklerinin sayılarla ifade edilmiş halidir. Ölçümler ya da sayımlar gibi sayısal nicelikler biçiminde elde edilen veriler, örneğin, boy uzunluğu, ağırlık vb. Diğer bir ifadeyle, birimlerin ölçüm ve tartım sonucu değerleri saptanan sayısal özelliklerini belirten, aralıklı, ölçekli veya orantılı ölçekli değişkenlerdir.

Nitel veriler: Nesne ve olayların özelliklerinin değer yargılarına bağılı olarak söz ve kelimelerle ifade edilmiş halidir. Nitel verileri ölçeklendirmek, sıralamak ve derecelendirmek suretiyle sayısal değerler vererek nicel hale getirmek mümkündür. Bilimsel araştırmalarda genellikle nicel ve olgusal verilere ulaşmak amaçlanır. Ancak bu verilerin elde edilemediğı durumlarda yargısal verilere başvurulur.

Olgusal veriler: Kişisel yargılara bağımlı olmayan, herkesin üzerinde anlaşabildiğı türden gözlenebilir ölçütleri olan gerçeklerdir. Dünyada var olan her şey, güneş, hissedilen bir diş ağrısı, bir sözün söylenmiş olması ve herhangi bir yorum gerektirmeyen kişisel yargılardan bağımsız şeyler birer olgudur.

Yargısal veriler: Olgusal nitelikte olmayan, öznel nitelikte ve kişisel yorum gerektiren bilgilerdir. İnsanların görüşleri, düşünceleri, ilgi ve tutumları yargısal verilere örnek oluşturur. Yargısal veriler olgusal veriler gibi, duyu organları ya da belirli araçlarla doğrudan algılanabilir, ölçülebilir ve gözlenebilir özellikte değildir.

Araştırmada Veri

Araştırma verileri, verinin temin edildiği kaynağa göre birincil ve ikincil kaynak verileri şeklinde sınıflandırılır.

Birincil veriler: Araştırma amacı doğrultusunda bizzat araştırmacı tarafından yapılan **rnekleme, deney, gözlem, anket, görüşme ve alan çalışması** sonucu elde edilmiş verilerdir. Evrendeki canlı ve cansız tüm gerçek varlıklar ile düşünsel varlıklar ve olaylar birincil veri kaynağıdır. Birincil verilere orijinal veriler de denir.

İkincil veriler: Başkaları tarafından daha önce farklı amaçlarla derlenmiş istatistiklerden, yazılmış her türlü yayın, kitap, rapor, belge ve benzeri dökümanlardan elde edilen verilere ikincil veriler denir. Araştırmacı ikincil kaynak verilerini kendi amacı doğrultusunda seçerek kullanır. İkincil kaynak verileri genellikle kütüphanelerden, internetten, resmi/özel kurumların ve meslek kuruluşlarının kayıtlarından elde edilebilir.

Bilimsel araştırmalarda önemli olan birincil (orijinal) veri kaynaklarını kullanmaktır. Birincil veri kaynaklarının bulunmadığı veya ulaşmanın güç olduğu durumlarda ikincil veri kaynakları da kullanılabilir. Bazen her ikisi de birlikte kullanılabilir. Birincil kaynaklardan veri toplama ikincil kaynaklardan veri toplamaya göre daha maliyetli ve zaman alıcıdır. Birincil veriler araştırma problemine cevap vermek üzere toplanan **yeni** verilerdir. Bu verileri toplayan araştırmacı gerekilerine ve yöntemlerine yer vermelidir.

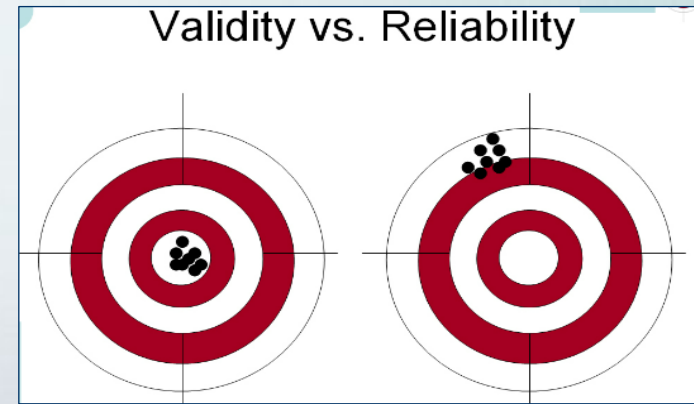
Araştırmada Veri

Verilerin Toplanması

Araştırma için gereken verileri elde etmek amacıyla yapılan çalışmalara veri toplama adı verilir. Araştırmada hangi tür verilerin, hangi kaynaklardan (insan, belge, diğer), hangi tekniklerle (gözlem, görüşme, yazışma, belge tarama), hangi araçlarla, kimlerce ve ne zaman toplandığı, raporda açık seçik belirtilmesi gereken önemli yöntem bilgilerindedir.

İnsanlar, belgeler, canlı ve cansız diğer varlıklar, kalıntılar veri kaynaklarıdır.

Veri toplamada iki ölçüt önemlidir. Bunlar; **güvenirlilik** ve **geçerlilik**dir.

Araştırmada Veri

Veri toplama kaynakları başlıca 4 gruba ayrılarak incelenebilir.

Yazılı kaynaklardan veri elde etme

Gözlem yoluyla veri elde edilmesi

DeneySEL yolla veri elde edilmesi

Anket/Ölçek Yoluyla Veri Elde Edilmesi

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada ihtiyaç duyulan verileri elde etmek amacıyla yapılan çalışmalara **veri toplama** denir. Her bilim dalında veri kaynakları ve verilerin elde edilif biçimleri birbirinden farklıdır.

Verilerin toplanması aşaması;

- ✓ Araştırmanın amacına uygun veri toplama tekniği belirlenir.
- ✓ Veri toplama araçları geliştirilir.
- ✓ Veriler toplanmasına geçilir.
- ✓ Veriler işlenir ve analize hazır hale getirilir.

Başlıca veri toplama yöntemler;

- Doküman inceleme (Kaynak tarama)
- Anket (Survey)
- Deney,
- Gözlem,
- Mülakat (Görüşme)

Veri Toplama Teknikleri

Kaynak Taraması

Araştırma konusu ile ilgili her türlü yazılı yayın ve belgeleri, kayıtları, yayınlanmamış dosyaları, arşivdeki evrakları, yazışmaları, haritaları, krokileri, bant kayıtlarını, raporları, istatistikleri, tutanakları vb. ulaşıp, okumak, incelemek, kaydetmek, yorumlamak ve değerlendirmek suretiyle veri toplamaya **kaynak taraması /derleme** denir. İkincil kaynak verilerin toplanması için uygun bir yöntemdir. Araştırmacı bu kaynak taraması yöntemiyle topladığı verileri kendi araştırmasının amacı doğrultusunda seçerek kullanır.

Pek çok araştırmada tercih edilen bir yöntemdir. Araştırmanın aşamalarından birisi olan literatür taraması bir kaynak taramasıdır. Doküman incelemesi olarak da adlandırılır. Kaynak taraması ile elde edilen veriler çoğunlukla içerik analizi yöntemiyle değerlendirilir.

Kaynak taraması düşük maliyetli ve uzun analiz süreci sağlayan bir tekniktir. Ancak, olası yanlılık, ulaşabilirlik, örneklem yanlılığı, standart bir formatın olmaması ve kodlama zorluğu gibi bu tekniğin sınırlayıcı yönleri bulunmaktadır.

Aşamaları;

1. **Dokümanlara ulaşma**
2. **Orijinalliğin kontrol edilmesi**
3. **Dokümanların anlaşılması**
4. **Verilerin analiz edilmesi**
5. **Analize konu olan veriden örneklem seçme**
6. **Kategorilerin geliştirilmesidir.**

Veri Toplama Teknikleri

Anket

Kamuoyu araştırmalarında en çok kullanılan yöntem ankettir. Anket ile çok geniş bir gruptan, kısa zamanda çok miktarda veriyi toplama imkanı vardır. Ankette hedef kitlede herkese aynı sorular aynı şekilde sunulduğu için objektif bir yöntemdir. Görüşme olmadığı için çekince az olur ve bazı hususlara dikkat edilerek daha doğru cevaplar alınabilir.

Anket uygulama biçimleri:

- **Yüz yüze**
- **Telefon**
- **Online (internet siteleri, sosyal medya, ve e-posta)**
- **Posta (Günümüzde çok tercih edilmemektedir.)**
- **Karma**

Anket tekniğinin zayıf yönleri bulunur. Deneklerin çoğu anketlere samimi görüşleri yerine o andaki psikolojiyle beklenen makul cevapları verebilmektedir. Anket soruları herkes tarafından aynı şekilde anlaşılmayabilir. Yanlış anlamalı veya cevaplanmayan sorular artabilir. Anket sorularında deneklerin kişisel bilgilerini almaya yönelik (demografik) sorulara soru formunun sonunda yer verilmesi önemlidir.

Anket tekniğinin başarılı olması, büyük oranda anketi uygulayanların bilgi, deneyim ve çabalarına bağlıdır.

Teşekkür ederim.

■ Araştırma Teknikleri II